

लाड समितीच्या शिफारशींनुसार सफाई
कामगारांच्या नियुक्तीबाबत वारसा हक्काची
अंमलबजावणी पुढे चालू ठेवण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: सफाई-२०१५/ प्र.क्र.२६८/ महामंडळे
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३२
तारीख: ११ मार्च, २०१६

वाचा :-

शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्र. सफाई-२०१५/ प्र.क्र.२६८/
महामंडळे, दि. १० नोव्हेंबर, २०१५

प्रस्तावना :-

१. महाराष्ट्र शासनाने, शासन निर्णय, उदयोग उर्जा व कामगार विभाग क्र. एमएससी/ ८०४७१/ १२८४९८/ का.३६ दि.२० जून १९७२ अन्वये, सफाई कामगार व अस्वच्छ व्यवसायातील कामगारांच्या कामाबाबत व सेवांबाबत विचार करण्याकरीता श्री.लाड यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती नेमली होती. सदर समितीने केलेल्या शिफारशी शासन निर्णय उदयोग, उर्जा व कामगार विभाग क्र.एमएससी १०७५/१७९०/कामगार-५, दिनांक १२/८/१९७५ अन्वये स्वीकृत करण्यात आल्या व या शिफारशींनुसार कार्यवाही करण्याबाबत सर्व संबंधित कार्यालयांना सूचना देण्यात आलेल्या आहेत.

२. लाड-पागे समितीने सफाई कामगारांच्या शैक्षणिक, आर्थिक व सामाजिक उन्नतीसाठी केलेल्या शिफारशींची अंमलबजावणी करण्यासाठी नगर विकास विभाग, सामान्य प्रशासन विभाग व उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग आणि या विभागाकडून वेळोवेळी आदेश निर्गमित करण्यात आले. त्यानुसार सफाई कामगारांना त्यांच्या सेवानिवृत्तीनंतर, स्वेच्छा सेवानिवृत्तीनंतर किंवा शासन सेवा पूर्ण करण्यासाठी त्यांना वैद्यकीयदृष्ट्या अपात्र ठरविल्यानंतर त्यांच्या वारसास वारसा हक्काने नियुक्ती देण्याचा निर्णय घेण्यात आला. परंतु, मा.उच्च न्यायालयात नागपूर खंडपिठात श्री.नितीन गणेश चंद्रालिया व इतर यांनी राज्य शासनाच्या विरोधात रिट पिटीशन क्र.६१५५/२०१४ दाखल केली. त्यामध्ये राज्यात मोठया प्रमाणात असलेले बेरोजगार हे सफाई कामगारांच्या पदांसाठी स्पर्धेत असताना ४० वर्षांपूर्वी सफाई कामगारांच्या मागण्यांसाठी करण्यात आलेल्या वारसा हक्क पद्धतीबाबतच्या लाड-पागे समितीच्या शिफारशी यापुढे चालू ठेवण्याची आवश्यकता नाही. त्यामुळे सदरहू समितीच्या शिफारशी नुसार सफाई कामगारांच्या वारसांना वारसा पद्धतीने देण्यात येणाऱ्या नियुक्त्यांबाबतच्या धोरणाचा पुनर्विचार करण्यात यावा, अशी विनंती मा.उच्च न्यायालयास केली. त्यानुसार मा.उच्च न्यायालयात या

विभागातर्फे शपथपत्र दाखल करून लाड-पागे समितीच्या शिफारशी ह्या ४० वर्षापूर्वीच्या असल्या तरी सद्यःस्थितीत सदर शिफारशी चालू ठेवणे आवश्यक असल्याची भूमिका मांडण्यात आली. सदर याचिकेमध्ये मा.उच्च न्यायालयाने दिलेल्या निकालामध्ये सफाई कर्मचाऱ्यांच्या वारसांना वारसा पघ्दतीने देण्यात येणाऱ्या नियुक्त्या यापुढे चालू ठेवण्यात येणार आहेत किंवा कसे? याबाबत शासनाने घोरणात्मक निर्णय सहा आठवड्यांच्या आत घेऊन शासनाचा निर्णय मा.उच्च न्यायालयास कळविण्याचे निर्देश दिले. मा.उच्च न्यायालयाच्या निर्देशानुसार राज्य मंत्रिमंडळाच्या दिनांक १६सप्टेंबर, २०१५ च्या बैठकीत झालेल्या निर्णयाच्या संदर्भीय दिनांक १०.११.२०१५ रोजी शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला. तथापि, सदरहू शासन निर्णयात आढळून आलेल्या त्रुटींच्या अनुषंगाने संदर्भीय दिनांक १०.११.२०१५ रोजीचा शासन निर्णय रद्द करून सुधारीत शासन निर्णय निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

३. लाड समितीच्या शिफारशी नुसार सफाई कामगारांच्या वारसांना शासकीय/ निमशासकीय सेवेत देण्यात येणाऱ्या नियुक्ती संदर्भात पुनर्विचार करून संदर्भीय दिनांक १०.११.२०१५ रोजीचा शासन निर्णय रद्द करून सुधारीत निर्णय खालीलप्रमाणे घेण्यात येत आहे:-

- १) वाल्मिकी, मेहेतर समाजाला सामाजिक, आर्थिक संरक्षण देण्यासाठी सफाई कामगारांच्या नियुक्तीबाबत लाड समितीने शिफारस केलेली वारसा पघ्दत पुढे चालू ठेवण्यात यावी.
- २) लाड समितीच्या शिफारशी जरी ४० वर्षापूर्वी लागू केल्या असल्या तरी सद्यःस्थितीत सदर शिफारशी चालू ठेवणे आवश्यक आहे. त्यानुसार शासन परिपत्रक, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्र.सफाई २०१४/प्र.क्र.०७/महामंडळे दि.२६ फेब्रुवारी २०१४ अन्वये घेण्यात आलेली भूमिका कायम ठेवण्यात यावी.
- ३) सफाई कर्मचारी म्हणून सेवानिवृत्त झालेल्या किंवा होणाऱ्या अथवा स्वेच्छानिवृत्ती घेणाऱ्या किंवा सेवेत असताना निधन पावलेल्या अनुसूचित जातीमधील इतर सफाई कर्मचाऱ्यांच्या वारस किंवा नातेवाईक यांस सदर योजनेचा लाभ देण्यात यावा.
- ४) सदरहू निर्णय राज्यातील सर्व विभागातील सफाई कामगारांच्या वारसांना लागू राहतील.

४. सर्व संबंधित प्रशासकीय विभाग, शासकीय-निमशासकीय विभाग आणि सर्व स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी वरील निर्देशांची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करणे बंधनकारक राहील.

५. सफाई कामगारांच्या शैक्षणिक, सामाजिक व आर्थिक उन्नतीकरीता पागे समितीने केलेल्या शिफारशींच्या अनुषंगाने सविस्तर सूचना स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येतील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१६०३११२२३१७९४२२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(चंद्रकांत ह.वडे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

१. मा.राज्यपालांचे सचिव,
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मुख्यमंत्री सचिवालय, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा.उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. सर्व मा.मंत्री/मा.राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा.मुख्यसचिव यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
६. सर्व मंत्रालयीन विभाग,
७. महालेखापाल-महाराष्ट्र १/२ (लेखा परिक्षा) मुंबई/नागपूर
८. महालेखापाल- महाराष्ट्र १/२ (लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई/नागपूर
९. अधिदान व लेखाअधिकारी, मुंबई
१०. सर्व विभागीय आयुक्त,
११. सर्व जिल्हाधिकारी,
१२. संचालक, नगर पालिका प्रशासन, वरळी, मुंबई
१३. सर्व महानगरपालिका
१४. संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१५. संचालक, विमुक्त जाती व भटक्या जमाती, इमाव व विशेष मागास प्रवर्ग संचालक, पुणे
१६. सर्व जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी
१७. सर्व विभागीय समाजकल्याण अधिकारी
१८. सर्व विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकरी
१९. सर्व समाजकल्याण अधिकारी, गट-अ जिल्हा परिषद
२०. व्यवस्थापकीय संचालक, महात्मा फुले मागासवर्ग विकास महामंडळ मर्या., मुंबई.

२१. व्यवस्थापकीय संचालक, साहित्यरत्न लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे विकास महामंडळ मर्या., मुंबई.
२२. व्यवस्थापकीय संचालक, संत रोहिदास चर्माद्योग व चर्मकार विकास महामंडळ मर्या., मुंबई.
२३. व्यवस्थापकीय संचालक, वसंतराव नाईक विमुक्त जाती व भटक्या जमाती विकास महामंडळ मर्या., मुंबई.
२४. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य इतर मागासवर्गीय वित्त आणि विकास महामंडळ मर्या., मुंबई.
२५. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य अपंग वित्त व विकास महामंडळ मर्या., मुंबई.
२६. संचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मुंबई.
२७. ग्रंथपाल, वाचनालय, मंत्रालय, मुंबई.
२८. सर्व राजकीय पक्षांचे कार्यालय.
२९. निवडनस्ती (महामंडळे)